บทที่ 1

บทนำ

1.1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

หากจะกล่าวถึงความงามในศิลปะที่ได้รับการยกย่องให้เป็นวิจิตรศิลป์นั้น ดนตรีถือได้ว่าเป็นวิจิตรศิลป์แขนงหนึ่ง ที่ได้รับการยอมรับจากปราชญ์ทั้งหลายว่าเป็นศาสตร์ทางศิลป์ที่งามพร้อมมิด้อยไปกว่าวิจิตรศิลป์แขนงอื่น ๆ อาจจะด้วยเพราะดนตรีเป็นศิลปะที่ไร้ลักษณ์ (Non - Representational Art) กล่าวคือเป็นศิลปะที่สามารถให้ความคิดความฝันได้กว้างไกลไร้ขอบเขต ถึงแม้จะไร้ตัวตนจับต้องลูบคลำมิได้ แต่กลับมีอานุภาพต่ออารมณ์และจินตนาการได้อย่างน่าประหลาด ยิ่งผู้บรรเลงสามารถถ่ายทอดความงามให้ถึงพร้อมตามเจตนารมณ์ของผู้ประพันธ์แล้ว ก็จะยิ่งสร้างมโนภาพและอารมณ์ให้เคลื่อนคล้อยไปตามบทเพลงนั้น ๆ ได้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด จึงนับว่าเป็นศิลปะบริสุทธิ์อย่างแท้จริง

ดนตรีไทยถือเป็นงานวิจิตรศิลป์อย่างหนึ่ง ที่มีความเฉพาะตัวและเป็นเอกลักษณ์ของไทย ซึ่งเปี่ยมด้วยคุณค่าและภูมิปัญญา อันเป็นเครื่องบ่งบอกถึงความเฉลียวฉลาด และความเป็นศิลปินของปราชญ์ทางด้านดนตรีไทย งานประพันธ์รูปแบบหนึ่งของไทย ซึ่งได้รับการยกย่องว่าเป็นผลงานอันทำได้ยากยิ่งนั้นคือ "เพลงเดี่ยว" ด้วยเนื้อหาและกลเม็ดในการประพันธ์เพลงประเภทนี้มีความสลับซับซ้อนและพิถีพิถันเป็นพิเศษ หากขาดซึ่งความพิถีพิถันแล้ว เพลงนั้น ๆ ก็ไม่สามารถสร้างความงามให้ปรากฏได้ นอกจากจะยากในเชิงประพันธ์แล้ว ในส่วนการบรรเลงนั้นก็อาศัยความสามารถในระดับสูงไม่แพ้กัน ด้วยศิลปินที่จะบรรเลงเพลงเดี่ยวได้นั้นจักต้องเป็นผู้ที่มีฝีมือในระดับดีมากและต้องหมั่นขยันฝึกซ้อม จึงจะสามารถทำความงามของเพลงเดี่ยวนั้น ๆ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้

วิทยา ศรีผ่อง ได้อธิบายเกี่ยวกับข้อสังเกตสำคัญของการบรรเลงเดี่ยว ในงานวิจัยระดับปริญญาตรีเรื่อง วิเคราะห์และเปรียบเทียบทางซอด้วงกับทางซออู้ในเพลงพญาโศกสามชั้นเที่ยวพันไว้ดังนี้ (วิทยา ศรีผ่อง, 2534 : 4)

> *"1. เป็นการแสดงทาง หรือวิธีการดำเนินทำนองอย่างพิเศษของเครื่องดนตรีชิ้นต่าง ๆ ที่มีท่วงทีและลีลาที่ไพเราะ มีวิธีการบรรเลงที่แตกต่างไปจากการบรรเลงธรรมดา มีการใส่เทคนิคพิเศษ เช่น การขยี้ การครวญ เป็นต้น*
>
> *2. ต้องเป็นการแสดงฝีมือในการบรรเลง ผู้บรรเลงต้องมีความสามารถและความชำนาญในเครื่องดนตรีที่จะบรรเลงเพลงเดี่ยวนั้นสูงมาก สามารถที่จะควบคุมการบรรเลงนั้นได้ มีความมั่นใจในตัวเองและมีความพร้อมทั้งด้านกำลังใจและฝีมือที่จะบรรเลง*

3. ต้องเป็นการแสดงความแม่นยำในการบรรเลงครั้งนั้น ๆ ผู้บรรเลงต้องมีความแม่นยำในเรื่องความจำ เนื่องจากการบรรเลงเดี่ยวนั้นเป็นการแสดงความสามารถขั้นสูง หากผิดพลาดแล้วย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้บรรเลงและวิชาการดนตรีไทยเป็นอันมาก ผู้บรรเลงต้องบรรเลงให้ถูกต้อง ครบถ้วนและสมบูรณ์ที่สุด"

จากลักษณะสำคัญ 3 ประการที่กล่าวมาแล้วข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบรรเลงเพลงเดี่ยวที่นักดนตรีต้องมีความพร้อมทั้งทางด้านฝีมือและจิตใจเต็มที่จึงจะสามารถสำแดงความงามให้ปรากฏได้ ดังนั้นในการบรรเลงเพลงเดี่ยวจึงถูกจัดเป็นการบรรเลงได้ยาก ตลอดทั้งทำให้เพลงกลุ่มนี้ได้รับการยกย่องให้เป็นกลุ่มเพลงพิเศษที่มีความโดดเด่นและแตกต่างไปจากเพลงอื่น ๆ

ในการบรรเลงเดี่ยวนอกจากนักดนตรีจะมีฝีมือแล้ว เพลงที่นำมาสำหรับเดี่ยวถือเป็นส่วนสำคัญอีกประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นเพลงที่มีความซับซ้อน ทั้งในส่วนของท่วงทำนอง จังหวะ และอารมณ์ ดังนั้นเพลงเดี่ยวจึงมีไม่มากเท่ากับเพลงในหมวดอื่น ๆ ด้วยคุณลักษณะของเพลงที่เหมาะสมสำหรับนำมาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เพลงประเภทนี้มีไม่มาก

เพลงที่นิยมนำมาบรรเลงเดี่ยวในปัจจุบันนั้นแม้ไม่มากแต่ก็มีหลากหลาย เช่น นกขมิ้น สุรินทราหู สุดสงวน ต่อยรูป เป็นต้น แต่ที่ถือกันว่าเป็นเพลงเดี่ยวสำคัญอยู่ในระดับสูงมีอยู่ 5 เพลง คือ พญาโศก แขกมอญ กราวใน เชิดนอกและทยอยเดี่ยว

รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี ได้อธิบายเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวสำคัญ 5 เพลงนี้ไว้ในการบรรยายพิเศษเรื่อง เกณฑ์การประเมินความงามของศิลปะเมื่อวันเสาร์ที่ 16 กรกฎาคม 2548 ณ ห้องเรียนชั้นลอย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในรายวิชาสัมมนาทฤษฎีดนตรีไทย ได้ความว่าในอดีตเพลงเดี่ยวมีไม่มากเท่ากับปัจจุบัน ที่มีและใช้บรรเลงกันอยู่นั้นมี 5 เพลง โดยใช้เกณฑ์จากครูพริ้ง ดนตรีรส ดังต่อไปนี้เป็นตัวจำแนก

1. เดี่ยวท่อนเดียว ได้แก่ เพลงพญาโศก
2. เดี่ยวพหุท่อน ได้แก่ เพลงแขกมอญ(เท่านั้น)
3. เป็นเดี่ยวมาแต่กำเนิด ได้แก่ เพลงเชิดนอก
4. เดี่ยวหน้าพาทย์ ได้แก่ เพลงกราวใน
5. เดี่ยวสูงสุด ได้แก่ เพลงทยอยเดี่ยว

ต่อมาราวรัชกาลที่ 4 เกิดเพลงเดี่ยวลาวแพนขึ้นและได้รับความนิยม จึงจัดเป็นเพลงเดี่ยวพิเศษขึ้นอีกอันหนึ่ง

เพลงเดี่ยวทั้ง 5 เพลงนี้ต่างก็มีอัตลักษณ์เฉพาะตนที่โดดเด่นแตกต่างกัน อย่างในเพลงพญาโศก ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวที่มีความซับซ้อนในการดำเนินทำนองที่มีการเปลี่ยนระดับเสียงอย่างเข้มข้นภายในท่อนแม้จะมีท่อนเดียว แต่ลักษณะของสำนวนเพลงและระดับเสียงที่มีการเปลี่ยนอยู่เกือบตลอดภายในท่อนทำให้เพลงพญาโศกโดดเด่นในเรื่องสำนวนเพลงและระดับเสียง

เพลงแขกมอญ มีลักษณะของการซ้ำสำนวนในช่วงท้ายของเพลงทุกท่อน ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้มีการดำเนินทำนองอย่างเต็มที่ ทำให้มีการดำเนินทำนองของสำนวนเพลงในส่วนที่ซ้ำมีความหลากหลาย

เพลงกราวใน มีลักษณะโดดเด่นอยู่ที่การดำเนินทำนองและเม็ดพรายในแต่ละโยนที่มีมากถึง 6 - 7 โยน อีกทั้งยังท้าทายกำลังของผู้บรรเลงเนื่องจากต้องบรรเลงเป็นระยะเวลานาน

เพลงเชิดนอก เป็นเพลงที่มีลักษณะโดดเด่นในเรื่องของจังหวะ และเม็ดพราย เนื่องจากเป็นลักษณะของการดำเนินทำนองแบบลอยดอก (ในเครื่องเป่า) เพลงนี้จึงมีความโดดเด่นอยู่ที่จังหวะเป็นสำคัญ

ส่วนเพลงทยอยเดี่ยว ถือว่าเป็นเพลงเดี่ยวสูงสุดทางดนตรีไทย มีการใช้เทคนิคเฉพาะเครื่อง เช่น "นิ้วชั่ง"[1] ในซอสามสาย เป็นต้น

เพลงเดี่ยวขั้นสูงทั้ง 5 เพลงที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ ล้วนเป็นเพลงที่ได้รับการยกย่องให้เป็นเพลงเดี่ยวที่บรรเลงได้ยากยิ่งทุกเพลง แต่เฉพาะในเพลงกราวใน ถือกันว่าเป็นเพลงที่มีความยาว ต้องใช้กำลังในการบรรเลงสูงหรือหากเรียกเป็นคำเฉพาะในทางดนตรีไทย คือ "บรรเลงทน" และต้อง "ไหว" เพราะมีลูกโยนอยู่ถึง 6 – 7 โยน ตลอดทั้งเทคนิคต่าง ๆ อันถือว่าเป็นเทคนิคขั้นสูงก็ล้วนถูกนำมาใช้ในเพลงนี้ทั้งสิ้น ดังนั้นผู้บรรเลงจึงต้องฝึกไล่เอากำลังและเพื่อความคล่องในการปฏิบัติเทคนิคพิเศษเป็นอย่างดี จึงจักสามารถบรรเลงได้ตลอดและถึงที่งาม

เพลงกราวใน ถูกนำมาประดิษฐ์เป็นทางเดี่ยวสำหรับเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ เช่น ในประเภทปี่พาทย์ ได้แก่ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ปี่ใน ในประเภทเครื่องสาย ได้แก่ ซอด้วง ซออู้ จะเข้ เป็นต้น จนอาจกล่าวได้ว่าแทบทุกชิ้นสามารถบรรเลงเดี่ยวเพลงกราวในได้ โดยในแต่ละเครื่องก็อาจมีมากกว่า 1 ทาง ขึ้นอยู่กับครูผู้มีปัญญาจะประดิษฐ์คิดทางให้แก่ศิษย์ แต่เฉพาะในจะเข้นั้น มีความแตกต่างพิเศษไปกว่าเครื่องดนตรีชิ้นอื่น ๆ ภายในกลุ่มประเภทเครื่องสายด้วยกันตรงที่ระดับเสียง กล่าวคือ ปกติในการบรรเลงเพลงเดี่ยวหรือเพลงใด ๆ ก็ตาม เครื่องดนตรีประเภทเครื่องสายมักจะบรรเลงในระดับเสียงเพียงออซึ่งเป็นระดับเสียงที่สะดวกในการดำเนินทำนอง แต่ในเพลงเดี่ยวกราวในนี้กลับลดระดับเสียงลงมา 1 ระดับ ซึ่งการลดเสียงลงเช่นนี้พบได้น้อยแต่ก็มีให้เห็น เช่น ในเพลงเดี่ยวฉิ่งมุล่ง และเพลงเดี่ยวลาวแพน การลดระดับเสียงนี้ครูผู้ประดิษฐ์ทางเดี่ยวคงทำขึ้นเพราะ

---

[1]เป็นกลวิธีพิเศษที่ปรากฏในซอสามสายมีเรื่องเล่ากันว่าต้องเสียเงินถึง 1 ชั่งเพื่อจะเรียนเทคนิคดังกล่าว ดังนั้น เทคนิคนี้จึงเรียกกันว่า นิ้วชั่ง เพราะต้องเสียเงินถึง 1 ชั่งในการเรียน

ต้องการความปลั่งจำเพาะ (Tonal Timber) ของเสียงให้ปรากฏ เช่นในเพลงลาวแพนที่เมื่อลดระดับเสียงลงแล้วสามารถใช้เทคนิคการดีดควบสามสายได้เพิ่มมากขึ้นทำให้เพลงน่าสนใจและไพเราะ

นอกจากในประเด็นของการลดระดับเสียงแล้ว เพลงกราวในยังมีเทคนิคและเม็ดพรายต่าง ๆ ของการบรรเลงจะเข้อย่างครบครัน เช่น การสะบัด ขยี้ การดีดตบสาย การรูดสาย เป็นต้น จึงทำให้เพลงเดี่ยวกราวในถูกจัดเป็นเพลงเดี่ยวขั้นสูง ที่ท้าทายความสามารถของผู้บรรเลงในเรื่องของความจำที่ต้องจดจำท่วงทำนองที่ยาว ๆ ความสามารถในการบรรเลงเนื่องด้วยมีเทคนิคเม็ดพรายที่บรรเลงได้ยาก อีกทั้งในส่วนของจังหวะ ที่ผู้บรรเลงจะต้องแม่นยำทำให้ได้ในการสวมให้พอดีกับจังหวะ และความสามารถในด้านกำลัง ที่ผู้บรรเลงจะต้องบรรเลงด้วยความเร็วและต้องบรรเลงให้ได้ตลอดจนจบ

เพลงเดี่ยวกราวในทางจะเข้ในปัจจุบันที่นิยมบรรเลงกันนั้นมีอยู่ด้วยกัน 3 ทาง คือ ทางครูทองดี สุจริตกุล ทางครูระตี วิเศษสุรการ และทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) ซึ่งต่างก็มีอัตลักษณ์เฉพาะตนแตกต่างกันออกไป เฉพาะทางของครูทองดี สุจริตกุล และทางของนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) นั้นเป็นทางที่นิยมและแพร่หลายมากในวงการดนตรีไทยส่วนทางของครูระตี วิเศษสุรการ เป็นทางที่สืบทอดกันเฉพาะสายประกอบกับเป็นทางที่บรรเลงได้ยากจึงมีผู้สืบทอดไม่มาก อย่างไรก็ตามเพลงเดี่ยวกราวในทางจะเข้ทั้ง 3 ทางที่กล่าวมาแล้วนั้นต่างก็ได้รับการยกย่องว่าเป็นยอดของทางเดี่ยวด้วยกันทั้งสิ้น

เฉพาะทางของนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) นั้นได้รับการเผยแพร่และสืบทอดกันอย่างแพร่หลาย ทั้งในลูกศิษย์สายศิลปบรรเลงเองและสายอื่น ดังนั้นทางของนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) จึงมีการสืบทอดและเผยแพร่อย่างกว้างขวาง อีกครั้งเมื่อคราวฉลองครบรอบ 120 ปีหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ณ โรงละครแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 2 – 5 สิงหาคม 2544 ได้มีการจัดการบรรเลงดนตรีเฉลิมฉลองภายในงาน ครั้งนั้นผู้ช่วยศาสตราจารย์ขำคม พรประสิทธิ์ ได้ร่วมบรรเลงเพลงเดี่ยวจะเข้กราวใน ทางของนางมหาเทพกษัตริสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) ทำให้ทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในของนางมหาเทพ ฯ แพร่หลายออกสู่สาธารณชนอย่างกว้างขวาง

ปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในของนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย คือ ความสามารถของครูบรรเลงเอง เนื่องจากครูบรรเลงเป็นบุตรสาวคนที่ 2 ของหลวงประดิษฐไพเราะ (ศร ศิลปบรรเลง) ซึ่งเป็นครูผู้ใหญ่ท่านหนึ่งในวงการดนตรีไทย ดังนั้นวิชาความรู้ตลอดทั้งทักษะทางด้านดนตรีส่วนหนึ่งได้รับการถ่ายทอดมาจากบิดา ประกอบกับได้เรียนเครื่องสายเพิ่มเติมกับพระยาประสานดุริยศัพท์ (แปลก ประสานศัพท์) (อานันท์ นาคคง, 2545 : 129) เจ้ากรมปี่พาทย์หลวงสมัยรัชกาลที่ 6 ทำให้ความรู้ความสามารถของครูบรรเลงเพิ่มพูนและแตกฉานมากยิ่งขึ้น

นอกจากครูบรรเลงจะได้ศึกษาวิชาความรู้จากพระยาประสานดุริยศัพท์แล้ว หลวงประดิษฐไพเราะผู้เป็นบิดายังได้เชิญครูไพฑูรย์ ณ มหาชัย ภรรยาพระยาบำเรอ ฯ ซึ่งเป็นคนจะเข้และคนร้องศิษย์จ่าเผ่น ผยองยิ่ง (จ่าโคม) มาช่วยสอนวิชาขับร้องให้อีกด้วย (อานันท์ นาคคง,2545 : 129) การเรียน

จะเข้กับครูไพฑูรย์ ณ มหาชัย ครั้งนั้นทำให้ครูบรรเลงได้เรียนเพลงสำคัญไว้ 2 เพลง คือ ทางร้องเพลงทยอยเดี่ยวของเก่า และเพลงเดี่ยวกราวในทางจะเข้ ทำให้ความสามารถทางด้านการขับร้องและเครื่องสายโดยเฉพาะจะเข้นี้ ได้รับการเผยแพร่ถึงในระดับต่างประเทศ เช่น ในปี 2501 ครูบรรเลงได้รับทุนการศึกษาดูงานการสอนดนตรีที่ The Philippines Normal College ณ ประเทศฟิลิปปินส์ เป็นเวลา 1 ปี ในโอกาสนี้ ครูได้บรรเลงเดี่ยวจะเข้ตามมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จนเป็นที่ชื่นชอบของชาวฟิลิปปินส์เป็นอย่างมาก (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ,2545 : 25)

ถาวร สิกขโกศล ได้เขียนเกี่ยวกับทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน ที่ครูบรรเลง ได้เรียนมาจากครูไพฑูรย์ ณ มหาชัย ไว้ในคำอาลัย "อาจารย์บรรเลง ครูขับร้อง ผู้งำประกาย" ในหนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ นางมหาเทพกษัตริสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) สรุปความว่า ทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน ที่ครูไพฑูรย์ ณ มหาชัย ได้ต่อให้ครูบรรเลงนั้น เป็นทางของครูจ่าง แสงดาวเด่น ดังนั้นทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในที่ครูบรรเลงได้รับการถ่ายทอดนั้น จึงนับเป็นทางเดี่ยวจะเข้สำคัญทางหนึ่ง เนื่องจากครูจ่าง แสงดาวเด่น เป็นครูจะเข้คนสำคัญ ได้รับการยกย่องว่าเป็นผู้มีฝีมือในการดีดจะเข้ดีมาก น้ำหนักเสียงจะเข้หนักแน่น และเป็นครูของครูจะเข้คนสำคัญ เช่น ครูระตี วิเศษสุรการ เป็นต้น

จากเหตุผลต่าง ๆ ดังกล่าวในข้างต้นนี้เอง ล้วนเป็นเหตุและปัจจัยทำให้ทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในของครูบรรเลง สาคริก ได้รับความนิยมและแพร่หลายในวงการดนตรีไทย ตลอดทั้งเป็นที่ยอมรับและยกย่องว่าเป็นทางเดี่ยวจะเข้ชั้นยอดอีกทางหนึ่ง

ด้วยประเด็นความน่าสนใจของเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในในเรื่องระดับเสียง และการใช้เทคนิคตลอดทั้งลักษณะของการดำเนินทำนองที่มีความหลากหลายถึง 3 ทาง คือ ทางครูทองดี สุจริตกุล ทางครูระตี วิเศษสุรการ และทางนางมหาเทพกษัตริสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) จึงทำให้เกิดมีการศึกษาวิเคราะห์ทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในขึ้น ซึ่งจากการสำรวจพบว่ามีผู้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน 1 ท่าน คือ อาจารย์อาทร ธนวัฒน์

อาจารย์อาทร ธนวัฒน์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในทางจะเข้" โดยได้เสนอเป็นวิทยานิพนธ์ ในระดับมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ ประสานมิตร ในปี พ.ศ.2542 ผลการศึกษาพบว่า (อาทร ธนวัฒน์, 2542 : บทคัดย่อ) การเปรียบเทียบทำนองทางฆ้องวงใหญ่กับทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในสองชั้น พบความสัมพันธ์ของวรรคเพลงและลูกตกในส่วนที่เป็นทำนองโยนทั้ง 7 กลุ่ม และในส่วนที่เป็นเนื้อกราวในพบว่า เสียงลูกตกของวรรคเพลงส่วนมากตกเสียงเดียวกันกับลูกตกทางฆ้องวงใหญ่ จะมีเพียงบางวรรคเพลงที่มีเสียงลูกตกต่างกัน แต่ไม่ทำให้ทำนองในกลุ่มต่าง ๆ ผิดเพี้ยนไป งานวิจัยฉบับนี้เลือกศึกษาทางของครูทองดี สุจริตกุล จากเทปบันทึกเสียงที่บันทึกในห้องอัดเสียงของบ้านครูประสิทธิ์ ถาวร นอกจากงานวิจัยฉบับนี้แล้ว ไม่พบการศึกษาทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในของผู้ใดอีกเลย

แม้การศึกษาวิจัยเกี่ยวกับทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน จะมีเพียงเรื่องเดียว แต่จากการสำรวจงานวิจัยทางด้านดุริยางค์ไทยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์เพลงเดี่ยวกราวในนั้น พบว่ามีผู้ให้ความสนใจเลือกทำการวิเคราะห์เพลงเดี่ยวกราวในถึง 3 คน โดยแต่ละคนเลือกวิเคราะห์ในแต่ละเครื่องดนตรี ดังนี้

1. วิโรจน์ เวชชะ	การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้นทางปี่ใน	ปี 2542
2. นิกร จันทศร	การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในทางฆ้องวงใหญ่	ปี 2540
3. บุญเชิด พิณพาทย์	การศึกษาเพลงเดี่ยวกราวในสามชั้นทางระนาดเอก	ปี 2540

โดยงานวิจัยทั้ง 3 เล่มนี้ได้นำเสนอเป็นวิทยานิพนธ์ ในระดับมหาบัณฑิต ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการศึกษาเกี่ยวกับเพลงเดี่ยวกราวในนี้ แม้จะมีผู้ได้ศึกษารวบรวมไว้แล้วส่วนหนึ่ง แต่ยังไม่ครอบคลุมไปทุกเครื่องดนตรี ทั้งในการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่มักเป็นเครื่องดนตรีประเภทปี่พาทย์ ส่วนประเภทเครื่องสายยังมีการศึกษาในเรื่องนี้น้อยอยู่ ด้วยเหตุดังกล่าวประกอบกับความน่าสนใจในเรื่องของระดับเสียงที่ลดลงมาจากปกติ เมื่อทำเป็นทางเดี่ยวในเครื่องดนตรีประเภทจะเข้ ตลอดจนวิธีการดำเนินทำนอง และการใช้กลวิธีพิเศษ ของทางเพลงกราวใน จึงทำให้ผู้วิจัยปรารถนาที่จะศึกษาทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน เพื่อศึกษาหาวิธีการดำเนินทำนองในทางเดี่ยวของทางจะเข้ และวิธีการใช้เทคนิคเม็ดพรายต่าง ๆ ในเพลงเดี่ยวกราวใน เพื่อหาแนวทางและข้อสรุปในความสำเร็จของเพลงเดี่ยวกราวในที่ออกมาเป็นความงามและความสมบูรณ์ โดยในการศึกษาวิเคราะห์นั้น ผู้วิจัยเลือกทางของ นางมหาเทพกษัตริสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) ในการวิเคราะห์ เนื่องมาจากเป็นทางที่แพร่หลาย และได้รับความนิยมดังที่ได้อธิบายไว้แล้วข้างต้น อีกทั้งยังไม่มีผู้ใดได้ศึกษาวิเคราะห์ไว้เลย จึงเหมาะในการนำมาศึกษาวิเคราะห์

1.2. วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

1.2.1. เพื่อศึกษาบริบทความเป็นมาของเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน

1.2.2. เพื่อศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างทำนองหลักของเพลงกราวในสองชั้น ซึ่งเป็นโครงสร้างต้นแบบสำหรับการประดิษฐ์ทางเดี่ยว

1.2.3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์วิธีการดำเนินทำนองและการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)

1.3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

การดำเนินงานวิจัยเรื่อง วิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน : กรณีศึกษาทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนและวิธีการศึกษาดังต่อไปนี้

1.3.1 ขั้นที่ 1 การเตรียมการและรวบรวมข้อมูล

1.3.1.1 ต่อเพลงเดี่ยวกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) จากผู้ช่วยศาสตราจารย์ขำคม พรประสิทธิ์

1.3.1.2 ทำการบันทึกโน้ตเพลงและตรวจสอบความถูกต้อง

1.3.1.3 รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย โดยแบ่งประเภทของข้อมูลออกได้ดังนี้

1.3.1.3.1 ข้อมูลเอกสาร ทำการรวบรวมข้อมูลเอกสารจากสถานที่ต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดคณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดแห่งชาติ ท่าวาสุกรี เป็นต้น

1.3.1.3.2 ข้อมูลสัมภาษณ์ ทำการเก็บข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

รองศาสตราจารย์พิชิต	ชัยเสรี	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปกรณ์	รองช้างเผือน	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศศิรัตน์	บรรยายกิจ	คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขำคม	พรประสิทธิ์	คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณรงค์	เขียนทองกุล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
อาจารย์บุญช่วย	แสงอนันท์	แผนกนาฏดุริยางค์ กรมศิลปากร
อาจารย์วิทยา	หนูจ้อย	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเครื่องหนัง
อาจารย์ศิวศิษฏ์	นิลสุวรรณ	ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเครื่องสาย
อาจารย์วิชัย	เหล่าประเสริฐ	ศิลปินอิสระ
อาจารย์ประสาร	วงศ์วิโรจน์รักษ์	ศิลปินอิสระ

1.3.2 ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเตรียมการและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการวิเคราะห์เดี่ยวจะเข้เพลงกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่และทำการวิเคราะห์ ในประเด็นดังต่อไปนี้

1.3.2.1 วิเคราะห์ทำนองหลักเพลงกราวในสองชั้น โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ดังนี้

1.3.2.1.1 วิเคราะห์รูปแบบเพลง

1.3.2.1.2 วิเคราะห์จังหวะ

1.3.2.1.3 วิเคราะห์ระดับเสียง

1.3.2.1.4 วิเคราะห์ระดับเสียงและเสียงลูกโยนที่ปรากฏในเพลง

1.3.2.1.4.1 กลุ่มเสียงลูกโยน

1.3.2.1.4.2 กลุ่มเสียงปัญจมูล (Penta – Centric)

1.3.2.1.4.3 ลักษณะการดำเนินทำนอง

1.3.2.2 วิเคราะห์วิธีการดำเนินทำนองและการใช้กลวิธีพิเศษที่พบในเพลงเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)โดยมีประเด็นในการวิเคราะห์ดังนี้

1.3.2.2.1. วิเคราะห์รูปแบบเพลง

1.3.2.2.2. วิเคราะห์จังหวะ

1.3.2.2.3. วิเคราะห์ระดับเสียง

1.3.2.2.4. การใช้กลวิธีพิเศษและลักษณะการดำเนินทำนอง

1.3..2.2.4.1. กลุ่มเสียงลูกโยน

1.3.2.2.4.2. กลุ่มเสียงปัญจมูล (Penta – Centric)

1.3.2.2.4.3. การใช้กลวิธีพิเศษ

1.3.2.2.4.4. ความสัมพันธ์ระหว่างทางเดี่ยวกับทำนองหลัก

1.3.2.2.4.5. ลักษณะการดำเนินทำนอง

1.3.3 ขั้นที่ 3 การนำเสนอข้อมูล

เมื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลเรียบร้อยแล้ว จึงนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในรูปแบบงานเอกสาร โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 5 บท แต่ละบทมีรายละเอียดเนื้อหาดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์การวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

วิธีการดำเนินงานวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

2.1 การบรรเลงเดี่ยว

2.1.1 ความหมายและลักษณะของการบรรเลงเดี่ยว

2.1.2 ความเป็นมาและโอกาสในการบรรเลงเดียว

2.2 เพลงเดี่ยว

2.2.1 ความเป็นมาและคุณสมบัติของเพลงเดี่ยว

2.2.2 เพลงเดี่ยวสำหรับจะเข้

2.3 เพลงกราวใน

2.3.1 ประวัติเพลงกราวใน

2.3.2 ความเชื่อเกี่ยวกับเพลงกราวใน

2.4 เดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน ทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)

2.4.1 ประวัตินางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)

2.4.2 ประวัติการสืบทอดทางเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน ของนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.5 คุณลักษณะพิเศษของเสียงจะเข้าในฐานะเครื่องดนตรีที่ใช้ในการเดี่ยว

2.5.1 ว่าด้วยเรื่องขอบเขตเสียงจะเข้ปกติ

2.5.2 ว่าด้วยเรื่องซองเสียงพิเศษที่เกิดจากการบรรเลงเดี่ยว เช่น คู่ประสานต่าง ๆ เป็นต้น

บทที่ 3 วิเคราะห์ทำนองหลักเพลงกราวในสองชั้น

3.1. วิเคราะห์รูปแบบเพลง

3.2. วิเคราะห์จังหวะ

3.3. วิเคราะห์ระดับเสียง

3.4. วิเคราะห์เสียงลูกโยนที่ปรากฏในเพลง

บทที่ 4 วิเคราะห์วิธีการดำเนินทำนองและการใช้กลวิธีพิเศษต่าง ๆ ของเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)

4.1. วิเคราะห์รูปแบบเพลง

4.2. วิเคราะห์จังหวะ

4.3. วิเคราะห์ระดับเสียง

4.4. การใช้กลวิธีพิเศษและลักษณะการดำเนินทำนอง

4.4.1. กลุ่มเสียงลูกโยน

4.4.2. กลุ่มเสียงปัญจมูล (Penta – Centric)

4.4.3. การใช้กลวิธีพิเศษ

4.4.4. ความสัมพันธ์ระหว่างทางเดี่ยวกับทำนองหลัก

4.4.5. ลักษณะการดำเนินทำนอง

บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.4. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1. ทราบเกี่ยวกับบริบทของเดี่ยวจะเข้เพลงกราวใน

1.4.2. ทราบโครงสร้างทำนองหลักของเพลงกราวใน สองชั้น

1.4.3. ทราบวิธีการดำเนินทำนอง และการใช้กลวิธีพิเศษในการเดี่ยวจะเข้เพลงกราวในทางนางมหาเทพกษัตริยสมุห (ครูบรรเลง สาคริก)